

Reybrouck, David van, *Revolusi. Indonesië en het ontstaan van de moderne wereld*. Amsterdam, De Bezige Bij, 2020. Tweede druk.

Gemengde gevoelens. Enerzijds grote waardering voor wat toch een prestatie is. Een boek van meer dan vijfhonderd bladzijden boordevol kennis en inzicht. Anderzijds een zeer anekdotisch boek dat door de mix van anekdoten en geschiedschrijving rommelig overkomt en verwarring creëert bij de lezer. Door de veelheid aan details gaan de grote lijnen verloren. Ik heb het gelezen met het oog op de invloed van Max Havelaar/Multatuli op de ontwikkelingen in Indonesië, maar daarover is in dit boek niets te vinden op een paar zinnen na.

Voorlopig zal ik het maar houden, al weet ik nu al dat ik het vanzelfsprekend nooit opnieuw zal lezen. Het heeft gelukkig een register. Dus kan ik er in de toekomst makkelijk iets in terugvinden. Ik heb het uiteindelijk toch verkocht bij De Slegte.

Philip Vermoortel

10-2021

CITATEN

130: [Na de periode van de 'ethische politiek' werd er teruggегреpen naar repressie. Aanvankelijk met schijnbaar succes.]

155: De Molukken waren een van de meest gekerstende delen van de archipel en stonden dicht bij de Nederlandse cultuur. 'Net zoals Nederlanders vierden wij op 5 december Sinterklaas en Zwarte Piet. Het enige verschil was dat bij ons Sinterklaas iemand was die wit werd geschminkt'.

177: Het was best mooi eigenlijk, het leek wel vuurwerk. [cf. Streuvels]

199: Kamp Vught in Noord-Brabant [...] het enige concentratiekamp van de SS buiten Duitsland [Klopt dat? We hebben het hier over begin 1943. Dat kan volgens mij niet kloppen want er waren toen al kampen in Polen en Oostenrijk en Tsjechië.]

205: De lagere school werd gratis en bereikte steeds meer kinderen, zo'n 2,6 miljoen op het hoogtepunt in 1944 (tegenover 2,2 miljoen in 1940).⁴⁹ Eigenlijk was dat tamelijk ongelooflijk: 50.000 Japanners bereikten in twee jaar meer leerlingen dan 300.000 Nederlanders in enkele decennia.

226: Als de charismatische leider van het Indonesische antikolonialisme beschikte hij [= Soekarno] over een riante villa in de chicste buurt van Jakarta en een zwarte, glimmende Buick – beide geconfisqueerd van een Nederlandse familie die in de kampen zat.

268: [Mooie verzen van Hoornik, *Gedichten* p. 184 en 173, zie noot 20.]

275: Hij [= Goderd van Heek] was de enige getuige die Multatuli's poëtische naam voor de archipel nog gebruikte: 'Insulinde'.

277: [Simon Spoor geloofde] dat het zogenaamde onafhankelijkheidsstreven niets anders was dan 'gewroet' door Japan aangewakkerd.

284: Maar op 15 augustus [1945] veranderde de wereldgeschiedenis. Tegen het advies van de legergeneraals in, die vonden dat Japan tot het bittere einde door moest vechten [...], besloot keizer Hirohito er een punt achter te zetten.

291: [de term 'politieel' is een eufemisme]

303: 'Boeng, ajo boeng' = 'Kom op, gast!'

310: '[...] Ze droegen bamboesperen en schreeuwden "Bersiap!"' Die strijdkreet – Indonesisch voor 'geef acht!' – wordt in Nederland nog steeds gebruikt om de tijd van de onlusten mee aan te geven, de zogenaamde Bersiap. In Indonesië hanteert men het begrip niet en spreekt men gewoon van de revolusi [...].

310: De Indische Nederlanders waren opnieuw het mikpunt van geweld. Te donker in de koloniale tijd om voor 'echte' Nederlanders door te gaan, te licht in de Japanse tijd om als 'echte' Aziaten te gelden en te Europeestijdens de revolusi om gespaard te blijven.

311: De wreedheid van de pemoeda's kende geen grenzen. Qua moedwillig sadisme overtroffen ze dikwijls hun Japanse leermeesters.

312: De pemoeda's die in de laatste maanden van 1945 zo tekeergingen hadden hun kindertijd en prille jeugd in de jaren twintig en dertig beleefd, uitgerekend de tijd dat het emancipatorische ideaal van de ethische politiek plaats had moeten maken voor de veel repressievere instelling van de laat-koloniale samenleving, met als dieptepunt de politiestaat van de vroege jaren dertig.

328: Tot aan het eind van de oorlog (1949) zou Yogya de hoofdstad van de Republiek en het antikoloniale verzet blijven.

481: De dag tevoren [= 27 december 1949] was in het Paleis op de Dam in Amsterdam in aanwezigheid van koningin Juliana en vicepresident Hatta de soevereiniteitsoverdracht getekend.

501: [tickertape-parade = serpentine-parade (ticker-tape is ook tikkerband = strook papier aan telegraaf toestel)]

515: Alles wat links was moest wijken: meer dan een miljoen journalisten, leerkrachten en studenten werden opgepakt. Generaal Suharto vestigde een militaire dictatuur die 32 jaar zou duren.